

Karel Huss se narodil do rodiny mosteckého kata a už pouhý tento fakt předurčoval jeho život. Katovské řemeslo se stovky let dědilo z otce na syna a jinou možnost společnost vůbec nepřipouštěla. Přesvědčila se o tom i Hussova rodina, když se pokusila zajistit synovi studium na gymnáziu, aby měl lepší vyhlídky než jeho předci. Hluboce zakořeněné předsudky však měly za následek šikanu nejen od spolužáků, ale i od učitelů. Ovšem Karel touhu po jiném životě nevzdal, a nakonec se mu skutečně podařilo své předurčení změnit.

Karel Huss přišel na svět 3. 1. 1761 v Mostě. Jeho otcem byl Jan Pavel Huss, který ve městě vykonával funkci kata, ale byl známý též jako zvěrolékař a byl velice nábožensky založený. V Hussově rodině se narodilo celkem devět dětí, jen tři se však dožily dospělosti, mezi nimi pouze jeden chlapec. Karlova budoucnost tím byla rozhodnuta. Jan Pavel Huss ani jeho žena se nechtěli s údělem svého syna smířit a rozhodli se zajistit mu výuku, aby se mohl stát knězem. V jeho devíti letech se jim podařilo zapsat Karla na piaristické gymnázium v Mostě a alespoň na nějaký čas utajit před všemi jeho původ.

Ve druhém ročníku se ale žáci i učitelé dozvěděli, že je mezi nimi katův syn a Karlovi začaly krušné chvíle. Jeho spolužáci i kantoři se nezdráhali mladého hochu slovně a později i fyzicky napadat. Karel prosil, aby mohl ze školy odejít. Pro Jana Pavla Husa bylo však setrvání syna na studiích důležitější a odchod mu nedovolil, šikana tak pokračovala dál. Pro Karla se stala situace neúnosnou a navzdory otcovu rozhodnutí utekl ze školy i z domova. Když ho pak po nějakém čase rodiče našli v Lounech, bylo zřejmé, že studium na gymnáziu již není možné. Pavel Huss se ale ještě nechtěl vzdát naděje a našel pro syna soukromého učitele, ani tato výuka však netrvala dlouho a rodina se musela smířit s Karlovým údělem a jeho budoucností jako mistra popravčího.

Aby mohl toto řemeslo převzít, začal se Karel pod vedením otce učit techniku stínání a způsobu věšení. V květnu 1776, tedy v necelých 15 letech, vykonal mladý kat svou první popravu oběšením a v následujících letech jich v Mostě vykonal ještě několik.

V roce 1779 podnikl Karel Huss vandr do Drážďan, odkud pak místo domů zamířil do Chebu ke svému strýci, který byl stejně jako Karlův otec katem. U něj Karel strávil více než rok a pomáhal mu s řemeslem. Sám úspěšně vykonal několik vojenských poprav, a ačkoliv se na nějaký čas vrátil do Mostu k otci, byl zanedlouho povolán zpět do Chebu, kde měl nastoupit jako mistr popravčí místo stárnoucího strýce.

Na jaře roku 1781 se v Chebu začala psát nová etapa Hussova života. Do bytu kata, který se

nacházel jako obvykle za hradbami města, se s Karlem přestěhovala také jeho sestra, aby mu pečovala o domácnost. Zpočátku byli nuceni žít velice skromně, základní renta od města byla nízká a poprav, za něž kati dostávali další poplatky, se v Chebu příliš nekonalo. Karel Huss se tedy živil převážně léčením a díky svým znalostem nabytým léty samostudia byl v tomto směru skutečně úspěšný. Tam, kde vystudovaní lékaři selhali, přicházel mistr popravčí se svými mastmi a bylinami a ulevoval lidem od nejrůznějších neduhů. Jeho schopnosti, uhlazené chování a lidský, milý přístup byly známy v širém okolí. I přes své oceňované kvality ale musel Karel poskytovat svou pomoc v tajnosti, lidé si rádi nechali pomoci od bolestí, avšak osoba léčitele nečistého povolání nesměla být vyzrazena.

Jednoho dne se díky své léčebné praxi Karel Huss seznámil se svou budoucí manželkou. Nebylo výjimkou, že navštěvoval pacienty i z bohatších společenských vrstev. V roce 1782 byl takto povolán do rodiny chebského pekaře Eberla, aby uzdravil jeho dlouhodobě nemocnou dceru Žofii, s níž si lékaři už nevěděli rady. Po pouhém měsíci Hussovy léčebné kúry byla žena zdravá, a i přes věkový rozdíl dvaceti let se mezi ní a Karlem vyvinul blízký vztah. Žofiini rodiče byli z této skutečnosti naprosto zděšení a zakázali jí s mladým katem jakýkoliv kontakt. Žofie Eberlová na jejich zákazy však nedbala, utekla z domova a za Karla Husa se v září roku 1782 v Chebu provdala. Manželé spolu žili za hradbami města až do Žofiiny smrti (1824) a neměli žádné potomky.

Velkým mezníkem v životě a práci Karla Husa se stal počátek roku 1789, kdy císař Josef II. vydal patent, kterým zakázal trest smrti. Pro mistra popravčího to znamenalo zrušení funkce a propuštění z městských služeb. Huss tak rázem ztratil svoje živobytí, a začal se tedy naplno věnovat léčení. Úspěchy na tomto poli však znamenaly jen další pomluvy a potíže ze strany diplomovaných „kolegů“. Ti samozřejmě nestáli o konkurenci a jejich zášť vyústila dokonce v žalobu a nařízenou prohlídku katovy lékárny.

Po pouhých devíti měsících bylo ve stejném roce povolání kata obnoveno a Karel Huss byl znovu přijat do služeb města Chebu. Mnohem více se ale uzavřel do svého světa a věnoval se svým zálibám, právě v této době má zřejmě kořeny jeho bohatá sběratelská činnost, ke které utíkal před nepochopením a předsudky společnosti. V průběhu let shromáždil Huss v katovském domku za hradbami Chebu unikátní sbírku starožitností, nejrůznějších přírodnin nebo třeba předmětů, které používal při výkonu svého krvavého řemesla. Základem však byla sbírka numismatická, jejíž jádro tvořily mince získané od vyléčených lidí, šlo o tzv. kmotrovské mince, jimiž chudší obyvatelé platili Hussovi za jeho ranhojičské služby.

Časem se malá katovna proměnila v muzeum a díky pílí a pečlivosti jejího majitele i díky své unikátnosti se stala vyhledávanou atrakcí mezi návštěvníky z různých vrstev společnosti. Na učeného kata a jeho kuriozity se jezdili dívat hosté z okolních lázeňských měst a jeho věhlas se tak dál šířil i mezi šlechtu nebo různé významné kulturní či politické osobnosti. Jedním z pravidelných

návštěvníků chebské katovny byl například J. W. Goethe.

Po smrti manželky Žofie v roce 1824 začal stárnoucí Karel Huss přemýšlet o budoucnosti svých sbírek. Přál si, aby jeho třicet let budované dílo zůstalo jako celek, protože jen tak mělo největší hodnotu. Nejprve nabídl jeho odkup chebské městské radě s tím, že bude od města dostávat doživotní důchod. Tomuto návrhu měla dopomoci přímluva policejního rady Sebastiana Grünera, Hussova přítele. Rada města však nabídku odmítla, a tak se Grüner obrátil na samotného knížete Metternicha, s nímž se seznámil díky společné vášni pro sběratelství. Na schůzku na zámku Kynžvart přivezl rada katalog Hussovy numismatické sbírky a kancléř Metternich po jeho prostudování ihned souhlasil s převzetím katových sbírek i s návrhem, aby Huss zastával funkci kustoda. V té době byl Karel Huss ještě stále aktivním katem v Chebu, což bránilo uzavření smlouvy s Metternichem, proto na svou službu rezignoval. Jako bývalý kat již mohl být povýšen do stavu chebského měšťana.

Smlouvu s kancléřem Metternichem uzavřel Karel Huss v září roku 1827 a následující rok se přestěhoval i se svými sbírkami na zámek Kynžvart. Zde ho čekal volný byt, místo kustoda a doživotní renta. Jako správce měl na starosti instalaci exponátů, jejich zpřístupnění veřejnosti i rozšiřování zámeckých sbírek. Za jeho působení se z Kynžvartu stalo jedno z prvních zámeckých muzeí ve střední Evropě a podle nejstarších dochovaných návštěvních knih shlédlo sbírky i mnoho členů šlechtických a panovnických rodin a dalších významných osobností tehdejší doby. Předměty z původní Hussovy sbírky je možné si na zámku prohlédnout dodnes.

Karel Huss zemřel v prosinci roku 1838 ve věku sedmdesáti osmi let. Posledních deset let svého života strávil ve službách knížete Metternicha činností, kterou miloval a za niž byl uznáván. Měl ho čekat život vyhnance a toho posledního z posledních, Karel Huss se však rozhodl, že se staletému řádu vzepře a splní si sen být někým jiným. Díky své inteligenci, píli a dobrosrdečnosti se mu podařilo překonat předsudky, kterým byl vystavován většinu svého života.

(Zpracovala: Bc. Hana Lisá)

Použitá literatura:

HUMENÍKOVÁ, Eva. Karel Huss (1761-1838). In: *Sborník Chebského muzea 1997*. Cheb: Chebské muzeum, 1998, s. 43-97. ISSN 1211-9210.

SOKOL, Petr a Jan HAJŠMAN. *Po stopách plzeňské spravedlnosti: historie a topografie hrdelního soudnictví*. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa, 2010. ISBN 978-80-87316-14-6.

ŠINDELÁŘ, Vladimír. *Cesta na popraviště: příběhy z českých zemí*. Praha: XYZ, 2015. ISBN 978-80-7505-101-1.

Personální bibliografie:

<https://www.svku.cz/wp-content/uploads/2021/01/Huss-bibl.pdf>